

Madde Kullanan Ergenlerin Bağlanma Stilleri

İtir Tari Cömert^a

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Psikoloji Bölümü

Kültegin Ögel^b

Acıbadem Üniversitesi, Psikiyatri Bölümü

Öz

Temeli bebeklik döneminde oluşan bağlanma davranışı, yetişkinlik döneminde de etkisini göstermektedir. Ergenlik dönemi anne-çocuk arasındaki bağlanmanın bireysel özgürlük ile yer değiştirdiği bir dönem olup riskli davranışlarda bulunma ihtimali yüksek bir dönemdir. Bu çalışmada ergenlerin bağlanma stilleri ile madde kullanımları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma 2012 yılının Kasım ve Aralık aylarında yapılmıştır. Araştırmaya 1095 (%51,2) erkek, 1045 (%48,8) kız öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırma “Gençlik Aile Anketi” verilerinin kullanılması ile yapılmıştır. Örneklem seçiminde çok basamaklı küme örnekleme yöntemi kullanılmış bunun için İstanbul’un farklı sosyoekonomik düzey bölgelerinden 15 ilçe seçilmiştir. Öğrencilerin %10,5’inin herhangi bir madde kullanmış olduğu, %9,7’sinde birden fazla madde kullanımı olduğu ve %3,8’inin ise sürekli esrar kullandığı bulunmuştur. En fazla görülen bağlanma stiline ise %48 ile kayıtsız bağlanma olduğu görülmüştür. Anne-babaya güvensiz bağlanma, olumsuz anne-baba tutumu ve yetersiz sosyal destek, ergenlik döneminde madde kullanma açısından risk oluşturmaktadır. Bu nedenle ergenin bağlanma süreci, anne-baba tutumu ve sosyal destek algısı çocukluk ve ergenlik psikopatolojilerinin ortaya çıkışında ve tedavilerinde üzerinde dikkatle durulması gereken kavramlardır. Sonuç olarak bu konuda hem çocukların hem de ebeveynlerin uygun eğitim programları ile yönlendirilmeleri gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ergen • Bağlanma • Bağlanma stilleri • Madde kullanımı

a Yetkilendirilmiş yazar:

Yrd. Doç. Dr. İtir Tari Cömert, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Havalimanı Yolu, 27410 Gaziantep.

Çalışma alanları: Sigara, alkol ve madde kullanımı, suç, şiddet, istismar, adli psikoloji.

Elektronik posta: itirtari@gmail.com

b Prof. Dr. Kültegin Ögel, Acıbadem Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Bölümü, Kerem Aydınlar Kampüsü Kayışdağı Cad. No: 32 Ataşehir, İstanbul.

Elektronik posta: kultegin.ogel@acibadem.edu.tr

Bağlanma davranışı, Bowlby (1980) tarafından “bir bireyin korktuğunda bir figürle ilişki kurmak ya da yakınlık aramak için duyduğu istek” şeklinde tanımlanmaktadır. Temeli bebeklik döneminde oluşan bağlanma davranışı, yetişkinlik dönemindeki bağlanma davranışı üzerinde de etkili olmaktadır.

Ergenlik; biyolojik, duygusal, cinsel değişimin en hızlı ve yoğun yaşandığı dönemdir. Bu dönemde hem aile hem de akran ilişkilerinde önemli değişimler yaşanmaktadır. Ergen kendi adına kararlar alma davranışı ve özerk davranışlar içindedir (Santrock, 2005). Ergenlik döneminde sağlıklı bir kişilik gelişimi ile yetişkinliğe adım atabilmek için ergenin başarılı bir şekilde tamamlaması gereken bazı gelişim görevleri vardır. Ergenlik döneminde fiziksel, duygusal ve sosyal alanlarda hızlı ve önemli değişiklikler yaşanmasıyla birlikte ergenler, nasıl bir hayat sürecekları, nasıl bir insan olmak istedikleri ve hangi mesleğe karar verecekleri gibi sorulara çözüm arayışı içerisindedirler. Rol ve kimlik çatışmasını başarılı bir şekilde çözüme ulaştıran genç bireyler, kendine özgü bir kimlikle yetişkinliğe adım atarlar. Bu süreci başarı ile tamamlayamayan ergenler “kimlik karmaşası” ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Aile, çocukların ve ergenlerin kişiliklerinin ve davranışlarının gelişimine ekonomik, kültürel ve sosyal boyutlarıyla katkı ve destek sağlayan önemli bir kurum olmanın yanı sıra bu gelişim sürecinin başarıyla tamamlanmasında da önemli bir etkiye sahiptir (Olson, 2000). Yaşamın ilk aylarından itibaren bebek ile temel bakıcı arasında gelişen bağlanma örüntüsünün, hem çocuklukta hem de yetişkinliğe geçişte bireyin ruh sağlığı üzerindeki etkisini ortaya koyan araştırmalar dikkat çekmektedir.

Bağlanma, yaşamın ilk günlerinde başlayan, duygusal yönü ağır basan ve olması beklenen sağlıklı bir durumdur. Bebeklikte karşımıza çıkan bağlanma; belirli bir kişiye olumlu tepkilerin verilmesi, zamanın büyük bir kısmının o kişiyle birlikte geçirilmek istenmesi, herhangi bir korku yaratan durum veya obje karşısında hemen o kişinin aranması, bağlanılan kişinin varlığının duyumsanmasına eş zamanlı olarak rahatlama duygusunun eşlik etmesi gibi duygu ve davranış örüntülerinin tümünü kapsamaktadır (Morgan, 1991; Soysal, Bodur, İşeri ve Şenol, 2005). Bağlanma kuramı, anne ile bebek arasındaki bağın işlevini, bağın zarar görmesinin çocuğun gelişimi üzerindeki olumsuz etkilerinin sonuçlarını inceler. Bu kavram, bireyin diğer-

leriyle daha sağlam duygusal bağlar kurma eğilimini ve istenmeyen ayrılıklarla kayıp durumlarında gelişen kaygı, kızgınlık, depresyon gibi duygusal sıkıntıları açıklamaktadır (Bowlby, 1988; Waters, Posada, Crowell ve Lay, 1994). Bağlanma kuramının temeli 1950'lerin sonlarında ebeveynlerden ayrılan çocukların çektiği yoğun sıkıntıyı anlamaya çalışan İngiliz psikanalist John Bowlby tarafından atılmıştır. Bowlby'e (1980) göre bağlanma, bebeklik bitiminde sona ermemekte, güvenli bağlanma erken çocukluk boyunca sürmekte, bebeklik döneminde, çocuklukta, ergenlikte ve erişkinlikte farklı güven temelli bağlanma davranışları gözlenmektedir (Ward, Ramsay ve Treasure, 2000; Ward, Ramsay, Turnbull, Benedettini ve Treasure, 2000).

Yıllar içerisinde birçok araştırmacının bağlanma kuramını, psikolojik danışma sürecinde bireysel farklılıkları anlayabilmek amacıyla uyguladıkları ve ele aldıkları görülmektedir (Lopez ve Brennan, 2000; Mallinckrodt, 2000). Araştırmalarda bağlanma ile ruh sağlığı (depresyon, anksiyete vb.) ve kişilerarası ilişkilerde yaşanan zorlanmalar (yalnızlık, çatışma vb.) arasındaki "aracı değişkenlere" önem verilmiştir. 2005 yılında yapılan bir araştırmada psikolojik danışma sürecinde bağlanma ile olumsuz duygular arasındaki aracı değişkenleri belirlemenin psikolojik danışman açısından önemi vurgulanmıştır. Bağlanma gibi müdahalesi zor bir değişken yerine psikolojik danışmanın bu aracı değişkenlere (baş etme becerileri, sosyal beceriler, benlik algısı) odaklanmasının daha etkili bir yardım sağlayacağı bildirilmiştir (Wei, Shaffer, Young ve Zakalik, 2005). Ergenlerin bağlanma stilleri ile iyi oluşları arasındaki ilişkiye aracılık eden değişkenleri inceleyen bir çok çalışma bulunmaktadır (La Guardia, Ryan, Couchman ve Deci, 2000; Raja, McGee ve Stanton, 1992). Özellikle, bağlanma ilişkisindeki yoksunluklar ve yetersizlikler, çocuğun ilerideki kişilik yapısında ve kişilerarası ilişkilerinde, çeşitli sorunların ortaya çıkabileceğinin işaretleri olarak kabul edilmektedir (Pearson, Cowan, Cowan ve Cohn, 1993).

Bağlanma stilleri ergenlik döneminde, ergenlerin bağlanma davranışlarını ve ilgilerini ebeveynlerinden çok akranlarına yönlendirdikleri için değişikliğe uğrar. Ergenlikteki bu değişiklikler sırasında ergenin çocukken bakımını üstlenen bireylere karşı geliştirmiş olduğu bağlanma ilişkisi önemli rol oynar. Ergenin ebeveyn figürlerinden akran gruplarına doğru yönelmesine rağmen erken bağlanma ilişkisi ergen için kalıcı ve güçlü bir etkiye sahiptir (Hamarta, 2004).

Birey, gelişim süreci içinde ortalama 15 yaş civarında bağımlılıktan kurtulup, bağımsız birey olma ve çocukluktan çıkıp yetişkin döneme geçme eğilimi gösterir. Bu dönemde, bireylerde toplumsal kimliğini kazanma, yetişkin insan gibi olma ve toplumda rol alma arzusu çok fazladır. Ailelerinin kendilerini çocuk olarak görme eğilimlerinden rahatsız olurlar. Ailenin, gencin bağımsızlaşma eğilimlerine karşı tutumunda değişiklik olmazsa, bireyde büyüdüğünü ispatlama veya çocuk gibi davranılmasına tepki olarak madde kullanma davranışı görülebilir. Ergenlerin madde kullanımına başlamaları otoriteye yani aileye başkaldırı olarak algılanabilir. Anne babalarını otoriter olarak algılayan ergenlerin anne babalarını demokrat olarak algılayanlara göre daha fazla madde kullandıkları bildirilmektedir. Yüksek benlik saygısı, kişileri riskli davranışlardan korumaktadır (Caroll ve Rounsavilla, 1995). Kişilik gelişiminin erken yaşta başlaması, bu dönemde kazanılan bir takım davranış kalıpları, bireyin ilerdeki alışkanlıklarını doğrudan etkiler. Bu durum, madde kullanımında ailenin önemini daha da artırmaktadır (Uğur, 1994). İster merak, ister benzeşme, ister başkaldırı sembolü olarak görülüp başlanılan madde çok hızlı bir biçimde bağımlılık yapmaktadır. Bebeklikteki anne-baba ilişkisinin niteliği daha sonra kurulan ilişkiler için önemlidir (Smart, Chibucos ve Didier, 1990). Bu nedenle, ailenin çocuğa karşı tutumları ve bu tutumlara bağlı olarak da çocuğun anne-babayla nasıl bir bağlanma ilişkisi oluşturduğu önemlidir. Ailedeki güvenli bağlanma daha sonraki yakın ilişkiler için önemli bir etken olarak tanımlanmıştır. Bebeklikten orta çocukluğa doğru yapılan boylamsal çalışmalarda, güvenli bağlanmış olarak sınıflandırılan çocukların kendi akranlarınınca sevilen ve değer verilen çocuklar oldukları kanıtlanmıştır. Bu çocukların güvensiz bağlanan çocuklara göre arkadaşları ile olan ilişkilerde daha başarılı oldukları ortaya konmuştur (Lieberman, Doyle ve Markiewicz, 1999). Isohanni, Moilanen ve Rantakallio (1991), yakın aile ilişkilerinin çocuğun madde kullanan arkadaşlardan kaçınmasında etkili olduğunu; yıkıcı tutumların ise, gençlerde son ayda alkol kullanımını yaklaşık 2 katına, sigara kullanımını ise yaklaşık 4 katına çıkardığını bulmuşlardır. Zayıf ebeveyn gözetimi, bozuk akran ilişkisi ve kolay elde edilebilir olma özelliğinin sigara, alkol ve uyuşturucu kullanımı için risk oluşturduğu bildirilmektedir (Adelekan, Ağabeyodum, Imovokhome-Obayan, Oni ve Ogunremi, 1993). Smart ve arkadaşları (1990), gençlerin madde kullanımı ve ailelerin farkındalığının rolü ile ilgili olarak mad-

de bağımlısı ergenlerin aile fonksiyonları algılayışlarını ölçmek için FACES II'yi uygulamışlardır. Araştırma sonucunda; madde bağımlısı ergenler ailelerinin bütünlük ve uyum boyutlarının aşırı uçlarda algılarken madde bağımlısı olmayan ergenler ailelerini daha dengeli algılamışlardır. Bu çalışmada ergenlik döneminin önemli sorunlarından biri olan madde bağımlılığının veya kullanımının bağlanma stilleri ile olan ilişkisini incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem

Çalışma Grubu

Bu araştırma "Gençlik Aile Anketi" araştırmasının verilerinin kullanılması ile gerçekleştirilmiştir. Örneklem seçiminde çok basamaklı küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin tercih edilmesinin nedeni araştırma yapılacak örneklemin büyük bir alana yayılmış olmasıdır. Küme içinin heterojen olduğu düşünüldüğünden hata payının da düşük olacağı düşünülmektedir. Araştırmada en küçük araştırma birimi olarak sınıf seçilmiştir. İlk aşamada İstanbul'un farklı bölgelerinden ve sosyoekonomik düzeyden 15 farklı ilçe seçilmiştir. Her ilçenin 10. sınıf öğrenci sayısının ağırlığına göre o ilçede çalışmaya alınacak öğrenci sayısı belirlenmiştir. İlçede yer alan okul ve öğrenci sayısına göre örnekleme alınacak okul sayısı bulunmuştur. Okullar her ilçede bulunan okul sayısına göre rastgele yöntemle seçilmiştir. Sınıfların ortalama öğrenci sayısına göre her ilçede ulaşılabilecek derslik sayısı saptanmıştır. İlçede yer alan genel ve meslek liselerindeki tüm derslikler içinden sistematik randomizasyon ile bu derslikler seçilmiştir.

Araştırma İstanbul'un 15 farklı ilçesinde 32 değişik okulda, 86 sınıfta ve 2140 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Bu örneklem büyüklüğüyle araştırma %1'den %50'ye olan sınırlar ile kabul edilebilir kesinlik sınırları içinde bulunmaktadır ve örneklem büyüklüğü ile evrene genelleme yapılabilmektedir (power %90, tahmin edilen kesinlik sınırı %1'den %50'ye ± 5). Araştırmada toplam 2306 anket uygulaması yapılmış, ancak eksik ve yanlış doldurulan formların çıkarılmasından sonra geriye kalan 2140 anket istatistiksel değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

Verilerin Toplaması ve Veri Toplama Araçları

Alan çalışması 2012 yılının Kasım ve Aralık aylarında yapılmıştır. Anketler her ilçede anketör olarak görevlendirilen ve özel olarak eğitilen rehber öğretmenler aracılığıyla yapılmıştır. Anketler “Gençlik Aile Anketi” kapsamında oluşturulan 184 sorusu bulunan ve çeşitli risk alanlarını ölçmektedir. Anketlerin doldurulma aşamasında 28 rehber öğretmen anketör olarak çalışmıştır. Uygulama sırasında güvenilirliği artırmak için sınıf öğretmenlerinin bulunmamasına özen gösterilmiştir. Bu anket uygulanması sırasında araştırmaya katılan öğrencilerden bilgilendirilmiş onay alınmıştır. Anketlerin isim verilmeden doldurulması istenmiş ve karışık olarak, kapalı bir zarf içinde toplanmıştır. Her anketör, anketin yapıldığı günkü sınıf mevcudunu kaydetmiş ve sınıfta olmayan kişi sayısı not edilmiştir. Formların bilgisayara girişleri optik okuyucu ile yapılmıştır.

İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA): İlişki Ölçekleri Anketi Griffin ve Bartholomew (1994a; 1994b) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek 30 maddeden oluşmaktadır ve farklı maddeler toplanarak dört bağlanma prototipini ölçmek amaçlanmaktadır. İÖA, Hazan ve Shaver’ın (1987; 1990; 1994) bağlanma ölçümündeki paragraflarından, Bartholomew ve Horowitz’in (1991) “İlişki Anketi” ve Collins ve Read’in (1990) “Yetişkin Bağlanma Ölçeği’nde” kullanılan maddelerden oluşturulmuştur (Sümer ve Güngör, 1999a, 1999b). Sümer ve Güngör (1999a) tarafından bu ölçek Türkçeye uyarlanmıştır. Değerlendirme sonucunda 17 maddeye indirilmiştir. Katılımcılar, her bir maddenin kendilerini ve yakın ilişkilerdeki genel tutumlarını ne derece tanımladığını 7 basamaklı bir ölçek üzerinde işaretlemişlerdir. (1=beni hiç tanımlamıyor; 7=tamamıyla beni tanımlıyor). Ölçekte, güvenli ve kayıtsız bağlanma stilleri beşer maddeyle ölçülürken saplantılı ve korkulu bağlanma stilleri dörder madde ile ölçülmektedir. Bir madde ters kodlanarak iki alt boyutta kullanılmaktadır. Buna göre 1., 4., 9. ve 14. sorular korkulu stili, 2., 5., 12., 13. ve 16. sorular kayıtsız stili, 3., 7., 8., 10. ve 17. sorular güvenli stili, 5 (recode), 6., 11., 15. sorular saplantılı stili ölçmektedir. Dört bağlanma stilini yansıtan sürekli puanlar bu stilleri ölçmeyi hedefleyen maddelerin toplanmasından ve bu toplamın her bir alt ölçekteki madde sayısına bölünmesinden elde edilmektedir. Böylece alt ölçeklerden alınabilecek puanlar 1 ile 7 arasında değişmektedir. Bu yolla elde edilen sürekli puanlar katılımcıları bağlanma stilleri içinde gruplandırır. Gruplandırma sürecinde her bir

katılımcı, en yüksek puana sahip olduğu bağlanma kategorisine atanır (Sümer, 2006). İÖA'nın kullanıldığı araştırmalar alt ölçeklerinin güvenilirliklerinin görece düşük düzeyde olduğunu göstermiştir. Griffin ve Bartholomew (1994a), İÖA alt ölçeklerinin alfa değerlerinin düşük olmasının, az sayıda maddeden oluşmasından veya ölçeklerin psikometrik kalitesinin yetersizliğinden değil, alt ölçeklerin hem benliğe hem de başkalarına ilişkin iki modeli birlikte içermesinden kaynaklandığını ileri sürmüşlerdir. Ancak alt ölçeklerin güvenilirliklerinin düşük olmasına karşın yapı geçerliklerinin yeterli düzeyde olduğu gösterilmiştir (Sümer, 2006; Sümer ve Güngör, 1999a). Sümer ve Güngör (1999a), İÖA'yı 123 Türk öğrenci üzerinde uygulamışlar ve faktör yapısını incelemişlerdir. Varimax rotasyon kullanılarak yapılan analizlerde her iki yöntem için de öz değeri 1'in üzerinde iki faktör elde edilmiştir. Birinci faktör varyansın %43'ünü, ikinci faktör ise %33'ünü açıklamaktadır (Toplam %76). Birinci faktörde güvenli stil -.84, korkulu stil .80 faktör yükü ile ikinci faktörde ise kayıtsız bağlanma stili .76,94 saplantılı bağlanma stili -.84 faktör yükü ile yer almıştır (Sümer ve Güngör, 1999a) Ancak ölçeğin faktör yapılarının ergen grup üzerinde geçerli olup olmadığını belirleme amacıyla faktör analizinin yapılmadığı görülmüştür. Bu nedenle tekrar geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır.

Bu çalışma için bağlanma stilleri ölçeğinin alfa kat sayısı .494 bulunmuştur. Her bir bağlanma alt başlığı için ise alfa kat sayıları korkulu bağlanma 0.418, kayıtsız bağlanma 0.563, güvenli bağlanma 0.564, saplantılı bağlanma 0.402 olarak bulunmuştur.

Verilerin İşlenmesi

İstatistik işleme SPSS 18.0 paket programı ile yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler; kategorik değişkenler için sayı tabloları şeklinde verilmiştir. Bağımsız grup karşılaştırmalarında sayısal değişkenler için normal dağılım koşulu sağlandığı durumlarda tek yönlü varyans analizi, kategorik değişkenler için ise Ki-Kare test istatistiği kullanılmıştır. Madde kullanımı ile ilgili sorularda analizi kolay yapabilmek için tanı grubu madde kullanımı olan-olmayan şeklinde ikiye indirgenmiş ve bağımsız değişken gruplarında yer alan değişkenler ile böyle karşılaştırılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Çalışmaya 1095'i (%51,2) erkek, 1045'i (%48,8) kız öğrenci olmak üzere 2140 kişi dâhil edilmiştir. Katılımcıların %50,7'si 16 yaş grubundadır. Katılımcıların %38,9'unun tek kardeşi vardır ve %90,6'sı anne-babası ile birlikte yaşamaktadır. Katılımcıların %82,2'si (n: 1760) anne-babasına ait

Tablo 1

Katılımcıların Genel Özellikleri

Özellikler	n (%)
Cinsiyet	
Kız	1045 (48,8)
Erkek	1095 (51,2)
Yaş	
≤15	679 (31,7)
16	1085 (50,7)
17	297 (13,9)
18	64 (3,0)
≥19	15 (0,7)
Kardeş sayısı	
0	212 (9,9)
1	833 (38,9)
2	532 (24,9)
3	308 (14,4)
≥4	255 (11,9)
Kiminle Yaşıyor	
Anne-baba ile	1938 (90,6)
Anne ile	117 (5,5)
Baba ile	29 (1,4)
Akraba ile	50 (2,3)
Evlad edinen aile ile	6 (0,3)
Evde Yaşayan Kişi Sayısı	
2	49 (2,3)
3	276 (12,9)
4	865 (40,4)
5	581 (27,1)
≥6	369 (17,2)
Ailenin Aylık Ortalama Geliri, TL	
0-600	676 (31,6)
601-1000	563 (26,3)
1001 ve üstü	901 (42,1)
Oturulan Ev	
Anne-babaya ait	1379 (64,4)
Kira	537 (25,1)
Kendilerinin değil ama kira ödenmiyor	121 (5,7)
Lojman	59 (2,8)
Diğer	44 (2,1)
Evin türü	
Apartman dairesi	1760 (82,2)
Müstakil ev	244 (11,4)
Lojman	51 (2,4)
Gecekondu	42 (2,0)
Diğer	43 (2,0)

bir apartman dairesinde oturmaktadır ve %17,2'sinin (n: 369) evinde altı ve daha fazla kişi yaşamaktadır. Katılımcıların genel demografik özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Katılımcıların %39,4'ü (n: 844) genel liseye gitmektedir. Katılımcıların anne ve babalarının eğitim durumlarına bakıldığında babaların %33,8'i (n: 724) ve annelerin %44,4'ü (n: 950) ilkokul mezunudur. Katılımcıların ve ebeveynlerinin eğitim özellikleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2

Katılımcıların ve Anne-Babalarının Eğitim Durumu

	n (%)
Katılımcının okulu	
Genel lise	844 (39,4)
Anadolu-Süper lise	628 (29,3)
Meslek lisesi	485 (22,7)
Özel lise	143 (6,7)
Diğer	40 (1,9)
Babanın Eğitimi	
Okuma yazma bilmiyor	18 (0,8)
İlkokul mezunu	724 (33,8)
Ortaokul mezunu	373 (17,4)
Lise mezunu	532 (24,9)
Yüksekokul mezunu	493 (23,0)
Annenin Eğitimi	
Okuma yazma bilmiyor	158 (7,4)
İlkokul mezunu	950 (44,4)
Ortaokul mezunu	302 (14,1)
Lise mezunu	437 (20,4)
Yüksekokul mezunu	293 (13,7)

Katılımcıların %10,5'i (n: 224) herhangi bir madde denediğini, %3,8'i (n: 82) sürekli esrar kullandığını ve %9,7'si de (n: 207) birden fazla madde kullanmakta olduğunu söylemiştir. Katılımcıların bağlanma stillerine bakıldığında %71,4'ünde (n: 1572) güvenli bağlanma stili yoktur, %11'inde (n: 236) korkulu bağlanma stili vardır, %14,6'sında (n: 313) saplantılı bağlanma stili vardır ve %48'i (n: 1028) kayıtsız bağlanma stili sahibidir. Katılımcıların madde kullanım ve bağlanma stillerinin tam dağılımları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3
Madde Kullanım ve Bağlanma Stilleri Dağılımı

	Yok n (%)	Var n (%)
Madde kullanımı		
Herhangi bir madde kullanımı	1916 (89,5)	224 (10,5)
Birden fazla madde kullanımı	1933 (90,3)	207 (9,7)
Sürekli esrar kullanımı	2058 (96,2)	82 (3,8)
Bağlanma Stili		
Güvenli bağlanma	1527 (71,4)	613 (28,6)
Korkulu bağlanma	1904 (89,0)	236 (11,0)
Saplantılı bağlanma	1827 (85,4)	313 (14,6)
Kayıtsız bağlanma	1112 (52,0)	1028 (48,0)

Bağlanma stilleri ile tanı grupları arasındaki bağımlılığın varlığına bakıldığında sürekli esrar kullandığını söyleyen grubun güvenli bağlanma stiline sahip olmadığı görülmektedir ve bu istatistiksel olarak anlamlıdır ($X^2 = 6,855$ sd = 1, $p = 0.009$). Herhangi bir madde denediğini söyleyen grubun kayıtsız bağlanma stiline sahip olduğu ve iki değişken arasındaki bağımlılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($X^2 = 5,370$ sd = 1, $p = 0.020$). Yine aynı grubun saplantılı bağlanma stiline sahip olduğu ve değişkenler arasındaki bağımlılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($X^2 = 14,778$ sd = 1, $p = 0,000$). Birden fazla madde kullandığını söyleyen grubun bağlanma stillerinin ise saplantılı ve kayıtsız olduğu ve değişkenler arasındaki bağımlılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($X^2 = 15,016$ sd = 1, $p = 0.000$) ($X^2 = 4,544$ sd = 1, $p = 0.033$). Madde kullanım ve bağlanma stili arasındaki bağımlılık Tablo 4'te gösterilmiştir.

Herhangi bir madde denemiş olmanın kayıtsız bağlanma ve saplantılı bağlanma stillerine etkisi yüksek düzeydedir (bkz Tablo 5). Tablo 5'in altında varyans homojenliği de görülmektedir ($p < .005$).

Tablo 4
Madde Kullanım ve Bağlanma Stili Arasındaki Bağımlılık

Bağlanma Stili	Herhangi bir madde denemiş n (%)	Birden fazla madde kullanımı n (%)	Sürekli esrar kullanımı n (%)
Güvenli			
Var	75 (12,2)	71 (11,6)	34 (5,5)
Yok	149 (9,8)	136 (8,9)	48 (3,1)
$p < .05$	$(X^2 = 2,864 \text{ sd} = 1, p = 0.091)$	$(X^2 = 3,585 \text{ sd} = 1, p = 0.058)$	$(X^2 = 6,855 \text{ sd} = 1, p = 0.009)$
Korkulu			
Var	25 (10,6)	23 (9,7)	5 (2,1)
Yok	199 (10,5)	184 (9,7)	77 (4,0)
$p < .05$	$(X^2 = 0,004 \text{ sd} = 1, p = 0.947)$	$(X^2 = 0,002 \text{ sd} = 1, p = 0.968)$	$(X^2 = 2,113 \text{ sd} = 1, p = 0.146)$
Saplantılı			
Var	52 (16,6)	49 (15,7)	17 (5,4)
Yok	172 (9,4)	158 (8,6)	65 (3,6)
$p < .05$	$(X^2 = 14,778 \text{ sd} = 1, p = 0,000)$	$(X^2 = 15,016 \text{ sd} = 1, p = 0,000)$	$(X^2 = 2,546 \text{ sd} = 1, p = 0,111)$
Kayıtsız			
Var	124 (12,1)	114 (11,1)	45 (4,4)
Yok	100 (9,0)	93 (8,4)	37 (3,3)
$p < .05$	$(X^2 = 5,370 \text{ sd} = 1, p = 0.020)$	$(X^2 = 4,544 \text{ sd} = 1, p = 0.033)$	$(X^2 = 1,598 \text{ sd} = 1, p = 0.206)$

Tablo 5
Bağlanma Stilleri ve Herhangi Bir Madde Deneme Arasındaki Farkın Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama	F	Sig.
Güvenli bağlanma	Gruplar Arasında	,585	1	,585	2,865	,091
	Gruplar İçinde	436,822	2138	,204		
	Toplam	437,407	2139			
Korkulu Bağlanma	Gruplar Arasında	,000	1	,000	,004	,947
	Gruplar İçinde	209,973	2138	,098		
	Toplam	209,974	2139			
Saplantılı Bağlanma	Gruplar Arasında	1,845	1	1,845	14,867	,000
	Gruplar İçinde	265,375	2138	,124		
	Toplam	267,220	2139			
Kayıtsız Bağlanma	Gruplar Arasında	1,340	1	1,340	5,379	,020
	Gruplar İçinde	532,835	2138	,249		
	Toplam	534,176	2139			

Herhangi Bir Madde Denemiş Olmak ve Bağlanma Stilleri İçin Varyans Homojenliği				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Güvenli	9,268	1	2138	,002
Korkulu	,018	1	2138	,894
Saplantılı	48,136	1	2138	,000
Kayıtsız	3,433	1	2138	,064

Sürekli esrar kullanıyor olmanın güvenli bağlanma stiline sahip olamamaya etkisi yüksek düzeydedir (bkz. Tablo 6). Tablo 6'nın altında varyans homojenliği de görölmektedir ($p < .005$).

Tablo 6
Bağlanma Stilleri ve Sürekli Esrar Kullanma Arasındaki Farkın Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama	F	Sig.
Güvenli Bağlanma	Gruplar Arasında	1,401	1	1,401	6,870	,009
	Gruplar İçinde	436,006	2138	,204		
	Toplam	437,407	2139			
Korkulu Bağlanma	Gruplar Arasında	,207	1	,207	2,113	,146
	Gruplar İçinde	209,767	2138	,098		
	Toplam	209,974	2139			
Saplantılı Bağlanma	Gruplar Arasında	,318	1	,318	2,546	,111
	Gruplar İçinde	266,902	2138	,125		
	Toplam	267,220	2139			
Kayıtsız Bağlanma	Gruplar Arasında	,399	1	,399	1,598	,206
	Gruplar İçinde	533,777	2138	,250		
	Toplam	534,176	2139			

Sürekli Esrar Kullanımı ve Bağlanma Stilleri İçin Varyans Homojenliği

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Güvenli	13,816	1	2138	,000
Korkulu	9,545	1	2138	,002
Saplantılı	8,591	1	2138	,003
Kayıtsız	1,955	1	2138	,162

Birden fazla madde kullanmanın kayıtsız bağlanma ve saplantılı bağlanma stillerine etkisi yüksek düzeydedir (bkz. Tablo 7). Tablo 7'in altında varyans homojenliği de görölmektedir ($p < .005$).

Tablo 7
Bağlanma Stilleri ve Birden Fazla Madde Kullanma
Arasındaki Farkın Tek Yönlü Varyans Analizi ile İncelenmesi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama	F	Sig.
Güvenli Bağlanma	Gruplar Arasında	,733	1	,733	3,588	,058
	Gruplar İçinde	436,674	2138	,204		
	Toplam	437,407	2139			
Korkulu Bağlanma	Gruplar Arasında	,000	1	,000	,002	,968
	Gruplar İçinde	209,974	2138	,098		
	Toplam	209,974	2139			
Saplantılı Bağlanma	Gruplar Arasında	1,875	1	1,875	15,108	,000
	Gruplar İçinde	265,345	2138	,124		
	Toplam	267,220	2139			
Kayıtsız Bağlanma	Gruplar Arasında	1,134	1	1,134	4,549	,033
	Gruplar İçinde	533,041	2138	,249		
	Toplam	534,176	2139			

Birden Fazla Madde Kullanma ve Bağlanma Stilleri için Varyans Homojenliği

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Güvenli	11,133	1	2138	,001
Korkulu	,006	1	2138	,936
Saplantılı	48,151	1	2138	,000
Kayıtsız	2,764	1	2138	,097

Tartışma

Bireyin bağlanma biçimi kişilik gelişimi üzerinde çok büyük bir öneme sahiptir. Bağlanma stilleri ile ilgili çalışmaların sonuçlarına bakıldığında; güvenli bağlanma biçimine sahip ergenlerin duygularını daha kolay ifade edebildikleri, anne-baba ve akran ilişkilerinde daha az çatışma yaşadıkları bulunmuştur (Ducharme, Doyle ve Markiewicz, 2002). Güvensiz bağlanma biçimine sahip ergenlerin ise kendilerini başkalarına açma ve yakınlık kurmada isteksiz olmalarının yanı sıra öz güvenlerinin az olduğunu ortaya konmuştur (Allen ve ark., 2002; Laible, Carlo ve Roeschc, 2004). Özetle, anne ve babayla kurulan duygusal bağların ve yakın ilişkilerin, onlardan alınan desteğin, ergenlerin olumlu kimlik gelişimi açısından önemini korudu-

ğu görülmektedir (Allen, Hauser, Eickholt, Bell ve O'Connor, 1994). Erken yaşlarda çocuklarının gereksinimlerini koşulsuz ve tutarlı olarak karşılayan, yakınlık ve sevgisini esirgemeyen, destekleyici ailelerin çocukları güvenli bağlanma geliştirmektedirler (Sümer ve Güngör, 1999a).

242 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan bir çalışmada, bağlanma biçiminin bireyin kişiliği üzerindeki etkilerine yönelik önemli sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin güvensiz bağlanana oranla daha az nörotik, daha dışa dönük, daha az kaygılı ve daha sıcak oldukları; kaçınılmalı bağlanma geliştirenlerin daha depresif, daha uyumsuz, ilişkilerinde daha doyumsuz oldukları ve ilişkilerinin daha kısa sürdüğü; korkulu bağlanana ise sosyal ilişkilerden kaçınan, duygusal ilişki kuramayan yetişkinler oldukları saptanmıştır (Shaver ve Brennan, 1992). Başka bir çalışmada güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin daha çok güvenli olmayan ailelere sahip olduklarından ergenlik dönemlerinde kişilerarası ilişkilerinde daha çok sorun yaşadıkları saptanmıştır. Ayrıca güvensiz bağlanma stiline sahip ergenlerde suç işleme, anti-sosyal davranışlar, düşük öz saygı, yakın ilişki kurmada güçlük, yalnızlık hissi ve utanç gibi duygular yoğun olarak yaşanmaktadır (Cooper, Shaver ve Collins, 1998).

Bağlanma stili ile madde kullanımı arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar nispeten azdır. Bu konuda yapılmış olan bir çalışmada lise öğrencilerinin kendi bağlanma stillerini algılamalarının madde kullanımları ile ilişkili olduğu bildirilmiştir (Kesebir, Özdoğan Kavzoğlu ve Üstündağ, 2011). Caspers, Cadoret, Langbehn, Yucuis ve Troutman (2005), güvensiz bağlanma stili-nin daha fazla oranda madde kullanımı ile ilişkili olabileceği varsayımından hareketle 148 evlatlık (%52 kadın, ortalama yaş $40 \pm 7,6$ yıl) üzerinde bir araştırma yapmışlardır. Lojistik regresyon analizi ile, güvensiz bağlanma stili olanlarda güvenli bağlanma stili olanlara kıyasla madde kullanım yaygınlığı yüksek bulunmuştur (Caspers ve ark., 2005). Kanada'da 12-15 yaş arası 4296 çocuk ile yapılan bir çalışmada alkol ve ilaç kullanımı ile bunu etkileyen faktörler araştırılmıştır. En az bir kez alkol deneme oranı %42, alkol intoksikasyonu %22, marijuana kullanımı %19, hallusinojen kullanımı %11 oranında saptanmıştır (Hotton ve Haans, 2004). Arkadaşları arasında

alkol/madde kullanımı olan, arkadaşları zor durumda olan ve ebeveynlerinin saldırgan tutumuna maruz kalan kişilerde alkol/madde kullanım riskinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. ABD’de yapılan bir çalışmada erişkin bağlanma stili ile sigara, alkol, marijuana kullanımı arasındaki ilişki 212 üniversite öğrencisinde araştırılmıştır (Kassel, Wardle ve Roberts, 2007). Güvensiz bağlanma, özellikle terk edilme kaygısı (kaygılı bağlanma) madde kullanım sıklığı ve stres-nedenli madde kullanımı ile belirgin ilişkili bulunmuştur (Kassel ve ark., 2007). Ülkemizde üniversite öğrencileri arasında yapılan bir araştırmada %58’i erkek, yaş ortalaması 23,2 yıl olan 2013 kişi değerlendirilmiştir. Katılımcıların yaşam boyu bir kez madde kullanım yaygınlığı %5,6 olarak saptanmıştır. En yaygın olarak kullanılan madde %3,8 kullanım oranı ile esrar olarak bildirilmiştir. Bağlanma özellikleri açısından madde kullanmayanlarda olumlu bağlanma özellikleri görüldüğü bildirilmiştir. Anne-babaların çocuklarına yetersiz ilgi göstermesinin, genel olarak olumsuz tutum ve davranışlara sahip olmalarının, madde kullanıyor olmalarının çocuklarda madde kullanımı açısından risk oluşturduğu belirlenmiştir (Görgün, Tirkayi ve Topbaş, 2010).

Bizim çalışmamızda güvenli bağlanma stili olmayanlarda olanlara göre sürekli esrar kullanım oranı anlamlı derecede yüksek çıkmıştır (%5,5’e karşılık %3,1, $p = 0.009$). Güvenli bağlanmaya sahip bireyler, toplumda insanlara kolaylıkla yaklaşabilirler ve onlara bağlı olmaktan da mutludurlar. Terk edilme ve insanların onlara onların istediğinden daha fazla yakınlaşmaları yönünde kaygıları yoktur. Uzun süreli ilişkiler kurarlar, hem kendilerine hem de diğer insanlara duydukları saygı ve güven yüksektir, stres altındayken sosyal destek ararlar bu noktada sürekli esrar kullanıcılarının bu özelliklerden yoksun olmalarının güvensiz bağlanma stiline sahip olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Korkulu bağlanma stiline sahip bireyler, bireysel değersizlik duyguları ile başkalarının güvenilmez ve reddedici olduğuna ilişkin beklentilerini yansıtırlar. Bu bireyler sosyal temas ve yakınlık isterler fakat başka kişilere itimatsızlık ve reddedilme korkusu yaşadıkları için öznel rahatsızlık ve sosyal onaya karşı aşırı bir duyarlılıkla karakterize edilen bozulmuş, yolunda gitmeyen sosyal ilişkiler kurarlar. Bu tür kişiler reddedilme olasılığını engellemek için riskli buldukları sosyal ortam ve yakın ilişkilerden kuvvetle kaçarak incinmemeyi güvence altına almaya

çalışırlar. Bu eğilim olası doyumlu ilişkileri daha kurulmadan göz ardı etmelerine neden olur. Bizim çalışmamızda korkulu bağlanma stiline sahip olan ve olmayan gruplar arasında herhangi bir madde denemek, birden fazla madde kullanmak ve sürekli esrar kullanımı açısından farka rastlanmamıştır. Saplantılı bağlanma stiline sahip kişiler; yanlış anlaşıldıklarını, gerçekte olana göre kendilik-değerlerinin daha düşük algılandığına inanırlar ve başka kişileri güvenilmez bulurlar; onları kalıcı, uzun süreli ilişkiler için vaatte bulunmaya isteksiz olarak algırlar. Saplantılı bağlanan bireylerde en belirgin özellik, kendine-güven eksikliğidir ve o nedenle hem reddedilmekten hem de yakın bir ilişkide karşı tarafın terk etmesinden çok korkarlar. Saplantılı bağlanma stili olanlarda olmayanlara göre herhangi bir madde denemiş olmak ve birden fazla madde kullanım oranları anlamlı yüksektir (sırasıyla %16,6'ya karşılık %9,4, $p = 0.000$ ve %15,7'ye karşılık %8,6, $p = 0.000$). Bu veri saplantılı bağlanma stiline sahip ergenlerde madde kötüye kullanım bilgisini desteklemektedir. Kayıtsız bağlanma stiline sahip bireylerin kendine değer verme (yüksek öz saygı) ve başkalarına karşı olumsuz tutuma sahip olma özellikleri fazladır. Bu bireyler, yakın ilişkilerden edilgin bir şekilde kaçır; bağımsızlığa aşırı değer verir ve ilişkilerin çok da önemli olmadığına inanmaya başlarlar. Bunun sonucu çalışma yaşamı ya da boş zaman faaliyetleri gibi hayatın belli bir şahsa (bağlanma figürüne) bağlı olmayan boyutlarına odaklanma eğilimi sergilerler. Kayıtsız bağlanma stili olanlarda olmayanlara göre herhangi bir madde denemiş olmak ve birden fazla madde kullanım oranları da anlamlı yüksektir (sırasıyla %12,1'e karşılık %9,0 $p = 0.020$ ve %11,1'e karşılık %8,4, $p = 0.033$). Bu bulgular, ergenlerde anneye babaya kayıtsız bağlanmanın madde kullanımı görülme sıklığını arttırdığını düşündürmektedir.

Madde bağımlılığının önlenmesinde en önemli unsurlardan biri ergenlerin olumlu benlik imajlarına sahip olmaları, kendilerini tanımaları ve problem çözme becerisine sahip bireyler olmaları için çalışmaktır. Bu noktada ergenleri madde bağımlılığından korunmaları için etkileyici her unsurun araştırılması ve tanımlanması gerekmektedir. Temeli çocuklukta atılan bağlanma stillerinin ergenlik döneminde de etkisini gösterdiği ve güvenli olmayan bağlanma stillerinin olumsuz etkilerinin ergenlik döneminde madde kullanımı ile sonuçlanabileceği bilinmektedir. Anne-babaya güvensiz bağlan-

ma, olumsuz anne-baba tutumu ve yetersiz sosyal destek ergenlik döneminde madde kullanma açısından risk oluşturmaktadır. Bu nedenle ergenin bağlanma süreci, anne-baba tutumu ve sosyal destek algısı çocukluk ve ergenlik psikopatolojilerinin ortaya çıkışında ve tedavilerinde üzerinde dikkatle durulması gereken kavramlardır. Sonuç olarak bu konuda hem çocukların hem de ebeveynlerin uygun eğitim programları ile yönlendirilmeleri gerekmektedir. Bu çalışma bu konuda yapılacak çalışmalara ışık tutacaktır. Bu çalışma sadece İstanbul ilinin 15 farklı ilçesi ile sınırlıdır. Bu çalışmanın örneklemi 32 farklı okulun 10. sınıf öğrencileri ve araştırmada incelenen öğrencilerin bağlanma stillerinin ilişki ölçükleri anketine verdikleri cevaplar ile sınırlıdır. Bu araştırmadaki temel sayıtlı araştırma örnekleminin evreni temsil niteliğine sahip olmasıdır.

Attachment Styles of Adolescent Substance Users

Itr Tari Cömert^a

Hasan Kalyoncu University, Department of Psychology

Kültegin Ögel^b

Acibadem University, Department of Psychiatry

Abstract

An individual's attachment style develops during infancy and influences that individual's adulthood. During adolescence, as attachment is replaced by individual freedom, adolescents are likely to engage in risky behavior. This research study, which investigates the relationship between adolescents' attachment styles and substance use, was conducted in November and December 2012 with a sample of 1,095 (51.2%) male and 1,045 (48.8%) female students in Istanbul, Turkey. The students were selected using a multistage cluster sampling method and were of various socioeconomic levels. The data were collected through administration of a questionnaire in 86 high-school classrooms. The results showed that 10% of the students used some type of substance, 9.7% used multiple substances, and 3.8% habitually used cannabis. The dismissing attachment style was most prevalent, displayed by 48% of the students. Significant correlations were found between substance use and both the dismissing and preoccupied attachment styles. Continuous use of cannabis was highly correlated with lack of a secure attachment style.

Keywords: Adolescent • Attachment • Attachment styles • Substance use

a Corresponding author:

Assist. Prof. Itr Tari Cömert, Ph.D., Hasan Kalyoncu University, Department of Psychology, Havalimanı Yolu, 27410 Gaziantep, Turkey.

Research areas: Smoking, alcohol and drug abuse, violence, crime, abuse, forensic psychology.

Email: itirtari@gmail.com

b Prof. Kültegin Ögel, Ph.D., Acibadem University, Medical Faculty, Department of Psychiatry, Kerem Aydınlar Campus, Kayisdagi Cad. No: 32 Atasehir, Istanbul, Turkey.

Email: kultegin.ogel@acibadem.edu.tr

Attachment behavior was defined by John Bowlby (1980), the British psychoanalyst who formulated attachment theory, as a “desire for intimacy and to seek proximity with the attachment figure when upset or threatened.” Attachment or binding behavior begins to emerge during infancy and has an impact on one’s attachment style in adulthood.

Adolescence is the period of life in which biological, emotional, and sexual changes are most rapid and intense. During this period, individuals experience significant changes in both family and peer relationships. The adolescent shows autonomous behavior and makes more decisions by himself or herself (Santrock, 2005). Young individuals who resolve their role and identity conflicts develop a unique identity and move toward adulthood. Adolescents who cannot complete this process successfully experience identity confusion. The family has a deep influence on this process, as it provides children and adolescents with economic, cultural, and social support and thus contributes to the successful completion of the development process (Olson, 2000).

The process of attachment begins in the first days of our lives. Attachment is a normal, healthy process that involves emotions and behavior patterns such as giving positive reactions to the attachment figure, having a desire to spend most of one’s time with that figure, seeking proximity in case of a threat, and feeling a sense of relief when the figure is nearby (Morgan, 1991; Soysal, Bodur, İşeri, & Şenol, 2005). Attachment theory provides an explanation for the function of the mother-child relationship and how a disruption in that relationship could affect the child. This theory explains the individual’s tendency to form strong emotional bonds with others; it also explains the presence of emotional distress such as anxiety, anger, and depression in cases of unwanted separations or the loss of a loved one (Bowlby, 1988; Waters, Posada, Crowell, & Lay, 1994). Bowlby, the originator of attachment theory in the 1950s, observed that children experienced intense distress when separated from their mothers. According to Bowlby (1980), the attachment does not end when the child moves beyond infancy; rather, secure attachment continues in early childhood, but different behaviors based on attachment are observed

during infancy, childhood, adolescence, and adulthood (Ward, Ramsay, & Treasure, 2000; Ward, Ramsay, Turnbull, Benedettini, & Treasure, 2000).

Over the years, many researchers have applied attachment theory in order to understand individual differences in the counseling process (Lopez & Brennan, 2000; Mallinckrodt, 2000). Studies have dealt with the relationship between attachment and mental health (e.g., depression and anxiety) or distress in interpersonal relationships (e.g., loneliness and interpersonal conflict). Wei, Shaffer, Young, and Zakalik (2005) emphasized the importance of identifying the mediator variables between attachment and negative feelings in the counseling process. They concluded that, rather than focusing on attachment (which is a difficult variable to impact), counselors should instead focus on mediator variables such as coping skills, social skills, and self-esteem to provide more effective assistance for their clients. Also, many studies have investigated the mediator variables between adolescents' attachment styles and their well-being (La Guardia, Ryan, Couchman, & Deci, 2000; Raja, McGee, & Stanton, 1992). In particular, various problems and deprivations that may arise in the binding relationship are regarded as signals of potential problems in the child's future personality and interpersonal relations (Pearson, Cowan, Cowan, & Cohn, 1993). Although adolescents move toward closer interaction with peer groups and away from dependence on parental figures, early attachment relationships have a lasting and powerful impact for the adolescent (Hamarta, 2004).

Adolescents who perceive their parents as authoritarian rather than democratic are reported to be more likely to engage in substance use. Higher self-esteem protects people from risky behavior (Carroll & Rounsavill, 1995). Personality development and behavior patterns learned at an early age directly affect an individual's future habits, and this fact underscores the importance of family in cases of substance use (Uğur, 1994). Substance use that begins out of curiosity or affinity or as a symbol of rebellion can rapidly become an addiction. Parent-child relationships established in infancy are important for an individual's future relationships (Smart, Chibucos, & Didier, 1990). Longitudinal studies of children from infancy to middle childhood

have proven that children who are classified as securely attached are more likely to be loved and valued by their peers. When compared to children with insecure attachment, these children were shown to build more successful relationships with friends (Lieberman, Doyle, & Markiewicz, 1999). Isohanni, Moilanen, and Rantakallio (1991) posited that the child's immediate family relationships are effective in helping him or her to avoid friends who use substances, whereas destructive attitudes result in almost double the use of alcohol and four times the frequency of smoking among young people. Poor parental supervision, dysfunctional peer relationships, and easy access increase the risk of alcohol and drug use and smoking among young people (Adelekan, Ağabeyodum, Imovokhome-Obayan, Oni, & Ogunremi, 1993). Smart et al. (1990) implemented FACES II to measure the perceptions of addicted adolescents regarding their family functions, finding that drug-addicted adolescents had extreme perceptions on the family integrity and compatibility dimensions of the scale, whereas non-addicts had more balanced perceptions. This study aims to analyze the relationship between substance use, a major threat to young people's well-being, and their attachment styles.

Method

Population of the Study

This study used the data collected through the Youth Family Survey. Multistage cluster sampling was used to select the sample. The cluster is considered heterogeneous, and thus the margin of error is considered to be low. The classroom was used as the smallest research unit for sampling purposes. In the first stage of sampling, 15 school districts of Istanbul, with varying socioeconomic levels, were chosen. The number of students to be included in the study was calculated based on the number of tenth-grade students in each district. Schools in each district were randomly selected, and the number of classes to be included from each district was determined. Classrooms in both general and vocational high schools were then selected by systematic randomization.

The research involved a total of 2,140 students in 86 classes at 32 different schools within the 15 selected districts. The size of the sample is within the confidence limits of 1% to 50%, and it could be generalized to the full population (power 90%, estimated confidence limit from 1% to 50% \pm 5). The number of questionnaires completed was 2,306, but the removal of incomplete and inaccurate forms left 2,140 valid responses.

Data Collection and Data Collection Tools

Fieldwork was conducted in November and December 2012. Questionnaires were distributed with the help of 28 guidance counselors specially trained. The questionnaire contains 184 questions measuring various risk areas. To improve reliability of implementation, classroom teachers were asked to leave the room while students completed the survey. Informed consent was obtained from all participating students. Questionnaires were completed anonymously and were collected in a sealed envelope. Each interviewer recorded the class size and the number of absent students on the day of the questionnaire's administration. Results were transferred into a computer using an optical reader.

Relationship Scale Questionnaire: The Relationship Scale Questionnaire (RSQ), developed by Griffin and Bartholomew (1994a; 1994b), originally consisted of 30 items and is intended to measure four attachment prototypes. The RSQ was formed from Hazan and Shaver's (1987, 1990, 1994) paragraphs on measuring attachment, Bartholomew and Horowitz's Relationship Questionnaire (1991), and Collins and Read's items in the Adult Attachment Scale (1990) (Sümer & Güngör, 1999a, 1999b). This scale has been translated by Sümer and Güngör (1999a) into Turkish and reduced to 17 items. Participants were asked to what extent each item described themselves and their general attitudes regarding close relationships; answers were given using a 7-point scale (1 = does not describe me at all, 7 = completely describes me). The scale measures secure and dismissing attachment styles with five items each, and preoccupied and fearful attachment styles with four items each. One item is reverse-coded in two subscales and used twice.

Subscale scores range from 1 to 7. Continuous scores obtained in this way are grouped within the participants' attachment styles. During the grouping process, each participant is assigned to the attachment category in which he or she has the highest score (Sümer, 2006). Studies have shown that the reliability of the RSQ subscales is relatively low. According to Griffin and Bartholomew (1994a), this results from the fact that the subscales contain two models—one for oneself and another for other people—and not because there are too few items or because the scale lacks psychometric quality. However, despite the low reliability of the subscales, construct validity has been shown to be adequate (Sümer, 2006; Sümer & Güngör, 1999a). No factor analysis has been conducted in order to determine whether the factor structure of the scale applies to adolescents; therefore, validity and reliability analyses were carried out again as part of the present study.

Data Analysis

Statistical analyses were conducted using SPSS 18.0. The numbers are given in tables for categorical variables in descriptive statistics. For independent group comparisons, when a normal distribution existed, one-way analysis of variance was conducted for numeric variables, and the chi-square test was used for categorical variables. For questions regarding substance use, respondents were placed in two groups (substance users and non-substance users) for purposes of comparison to the independent variables. The statistical significance level was defined as $p < 0.05$.

Findings

With regard to descriptive statistics, the sample contained 1,095 males (51.2%) and 1,045 females (48.8%). Fifty percent of the participants were between the ages of 7 and 16, 38% had at least one sister or brother, 90.6% lived with their parents, 82.2% lived in a residence belonging to their parents, and 17.2% of them ($n = 369$) had six or more people in their family.

With regard to school enrollment, 39.4% of the respondents ($n = 844$) were attending a general high school. As for the educational status of the participants' parents, 33.8% of fathers ($n = 724$) and 44.4% of mothers ($n = 950$) were primary school graduates.

With regard to substance use, 10.5% of the participants ($n = 224$) indicated that they had tried an intoxicating substance, 3.8% ($n = 82$) stated that they used cannabis, and 9.7% ($n = 207$) said they had used more than one substance. Overall, 71.4% of the participants ($n = 1,572$) were found not to have a secure attachment style; 11% ($n = 236$) had a fearful attachment style, 14.6% ($n = 313$) had a preoccupied style, and 48% ($n = 1,028$) had a dismissing style.

According to the results, the cannabis-using group tended to lack a secure attachment style ($X^2 = 6.855$, $sd = 1$, $p = 0.009$), and this result was statistically significant. Those respondents who had tried some substance had a greater tendency to exhibit a dismissing attachment style; again, the relationship between these two variables was statistically significant ($X^2 = 5.370$, $sd = 1$, $p = 0.020$). The same group had a statistically significant, greater likelihood of a preoccupied attachment style ($X^2 = 14.778$, $sd = 1$, $p = 0.000$). The group that indicated use of multiple substances also had a statistically significant tendency toward both preoccupied and dismissing attachment styles ($X^2 = 15.016$, $sd = 1$, $p = 0.000$) ($X^2 = 4.544$, $sd = 1$, $p = 0.033$). The relationships between substance use and attachment styles are shown in Table 1.

There is thus a relationship between dismissing or preoccupied attachment styles and substance use. Continuous use of cannabis seems to be highly correlated with not having a secure attachment style. Multiple substance use is correlated with both dismissing and preoccupied attachment styles.

Table 1*Relationship between Substance Use and Attachment Styles*

Attachment Style	Have Tried any Substance n (%)	Multiple Drug Use n (%)	Continuous Use of Cannabis n (%)
Secure			
Yes	75 (12.2)	71 (11.6)	34 (5.5)
No	149 (9.8)	136 (8.9)	48 (3.1)
$p < .05$	$(\chi^2 = 2.864, sd = 1, p = 0.091)$	$(\chi^2 = 3.585, sd = 1, p = 0.058)$	$(\chi^2 = 6.855, sd = 1, p = 0.009)$
Fearful			
Yes	25 (10.6)	23 (9.7)	5 (2.1)
No	199 (10.5)	184 (9.7)	77 (4.0)
$p < .05$	$(\chi^2 = 0.004, sd = 1, p = 0.947)$	$(\chi^2 = 0.002, sd = 1, p = 0.968)$	$(\chi^2 = 2.113, sd = 1, p = 0.146)$
Preoccupied			
Yes	52 (16.6)	49 (15.7)	17 (5.4)
No	172 (9.4)	158 (8.6)	65 (3.6)
$p < .05$	$(\chi^2 = 14.778, sd = 1, p = 0.000)$	$(\chi^2 = 15.016, sd = 1, p = 0.000)$	$(\chi^2 = 2.546, sd = 1, p = 0.111)$
Dismissing			
Yes	124 (12.1)	114 (11.1)	45 (4.4)
No	100 (9.0)	93 (8.4)	37 (3.3)
$p < .05$	$(\chi^2 = 5.370, sd = 1, p = 0.020)$	$(\chi^2 = 4.544, sd = 1, p = 0.033)$	$(\chi^2 = 1.598, sd = 1, p = 0.206)$

Discussion

An individual's attachment style has a great importance for his or her personality development. Studies of attachment styles have shown that adolescents with a secure attachment style can express their feelings more easily and experience less conflict in relationships with parents and peers (Ducharme, Doyle, & Markiewicz, 2002). Adolescents with insecure attachment styles tend to be unwilling to build close relationships with others or to open up to others, and they have less self-confidence (Allen et al., 2002; Laible, Carlo, & Roeschc, 2004). In short, emotional ties and close relationships with both mother and father and the support received from parents retain their importance for adolescents' positive identity development (Allen, Hauser, Eickholt, Bell, & O'Connor, 1994). Parents who show unconditional closeness and love and who consistently meet their children's needs at an early age help children to develop secure attachment styles (Sümer & Güngör, 1999a).

A study conducted on 242 college students (Shaver & Brennan, 1992) showed the impact of attachment style on an individual's personality. In this study, individuals with a secure attachment style were less neurotic, more extroverted, less anxious, and friendlier than those with insecure attachment styles. Also, individuals with a dismissing attachment style were more depressed, more frequently incompatible, and less satisfied in relationships, and their relationships tended to last for shorter periods. Those with a fearful attachment style avoided social relations and were not able to establish emotional relationships (Shaver & Brennan, 1992). Another study found that individuals with insecure attachment styles tended to have insecure family relationships as well, resulting in greater problems in interpersonal relationships during adolescence. In addition, adolescents with insecure attachment styles were more prone to delinquency, anti-social behavior, low self-esteem, difficulty in establishing close relationships, loneliness, and shame (Cooper, Shaver, & Collins, 1998).

There are not many studies on the relationship between attachment style and substance use. One study found a link between high-school students' perceptions of their own attachment styles and substance use (Kesebir, Özdoğan Kavzoğlu, & Üstündağ, 2011). Caspers, Cadoret, Langbehn, Yucuis, and Troutman (2005) conducted a study on 148 adopted children and found that substance use was more prevalent among individuals with insecure attachment styles (Casper et al., 2005). A study in Canada investigated alcohol and drug use and its influencing factors among 4,296 children age 12 to 15. Among this sample, the reported rates were 42% for alcohol, 22% for alcohol intoxication, 19% for marijuana use, and 11% for hallucinogenic use (Hotton & Haans, 2004). Individuals who had alcohol or drug users among their friends, who had friends in a difficult situation, and who were exposed to aggressive attitudes in their parents had a higher risk of alcohol or substance use. Kassel, Wardle, and Roberts (2007) analyzed the relationship between adult attachment styles and cigarette, alcohol, and marijuana use among 212 U.S. university students; they found that insecure attachment, especially the anxious attachment style, was significantly correlated with substance use and stress-induced substance use. A study conducted in Turkey (Görgün, Tirkayi, & Topbaş, 2010) with 2,013 university students (58% male, mean age 23.2 years) found that 5.6% of the

participants used some substance. The most frequently used substance was reported as cannabis (3.8%). As for attachment styles, non-substance users tended to have more positive styles than substance users. The study identified insufficient parental attention to their children, displaying negative attitudes and behaviors, and parents' own substance use as risk factors for substance use in children (Görgün et al., 2010).

In the present study, continuous use of cannabis was significantly higher among students with insecure rather than secure attachment styles (5.5% versus 3.1%, $p = 0.009$). Individuals with a secure attachment style can easily approach people and are happy to be affiliated with them. They are not concerned about being abandoned or about experiencing discomfort in their relationships with other people. They form long-term relationships well, have high levels of self-respect, and tend to both respect and confide in others. They seek social support under stress. Continuous users of cannabis lack these qualities, apparently because of their insecure attachment style. Individuals with a fearful attachment style have low self-esteem and regard other people as unreliable and rejecting. These individuals want social contact and intimacy but, because they do not trust others and fear rejection, form dysfunctional social relationships. Participants with a preoccupied attachment style indicated significantly greater frequencies of having tried an intoxicating substance and having used multiple substances when compared to other students (16.6% versus 9.4%, $p = 0.000$, and 15.7% versus 8.6%, $p = 0.000$, respectively). These data support previous findings indicating that adolescents with a preoccupied attachment style have a greater tendency toward substance use. Individuals with a dismissing attachment style, meanwhile, tend to have high self-esteem and negative attitudes towards others. These individuals avoid intimate relationships, place great value on independence, and tend to believe that social relations are not so important. As a result, they tend to focus on work or leisure activities that do not depend on an attachment figure. Individuals with a dismissing attachment style were significantly more likely to use a substance and to become involved in use of multiple substances (respectively 12.1%, vs 9%, $p = 0.020$ and 11.1% vs 8.4%, $p = 0.033$). These findings suggest that a dismissing attachment style increases the incidence of substance use.

One of the most important factors in preventing substance use by adolescents is to help them have a positive self-image of themselves and their ability to solve problems. Every factor that may protect adolescents from substance use must be investigated and identified. Attachment styles formed in childhood show their effects in adolescence, and adverse effects of insecure attachment styles may result in substance use at this time. Insecure attachment to parents, negative parental attitudes, and inadequate social support all present increased risk of adolescent drug use. Therefore, the adolescent attachment process, parental attitudes, and perceptions of social support should be carefully analyzed in the diagnosis and treatment of childhood and adolescent psychopathology. As a conclusion, both children and their parents should be guided with appropriate training programs.

Kaynakça/References

- Adelekan, M. L., Ağabeyodum, D. A., Imovokhome-Obayan, O. A., Oni, O. A., & Ogunremi, O. O. (1993). Psychosocial correlates of alcohol, tobacco and cannabis use: Findings from a Nigerian university. *Drug Alcohol Depend*, *33*, 247-256.
- Allen, J. P., Hauser, S. T., Eickholt, C., Bell, K. L., & O'Connor, T. G. (1994). Autonomy and relatedness in family interactions as predictors of expressions of negative adolescent affect. *Journal of Research on Adolescence*, *4*, 535-552.
- Allen, J. P., Marsh, P., McFarland, C., McElhaney, K. B., Land, D. J., Jodl, K. M., & Peck, S. (2002). Attachment and autonomy as predictors of the development of social skills and delinquency during midadolescence. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, *70*, 56-66.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, *61*(2), 226-44.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss* (Vol. 3). Loss, New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). Developmental psychiatry comes of age. *American Journal of Psychiatry*, *145*, 1-10.
- Carroll, K. M., & Rounsaville, B. J. (1995). Psycho-social treatments. In J. M. Oldham, & M. B. Riba (Eds.), *Review of psychiatry* (Vol. 14(5), pp. 127-149). Washington DC.: American Psychiatric Press.
- Caspers, K. M., Cadoret, R. J., Langbehn, D., Yucuis, R., & Troutman, B. (2005). Contributions of attachment style and perceived social support to lifetime use of illicit substances. *Addictive Behaviors*, *30*, 1007-1011.
- Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment styles working models and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, *58*, 644-663.
- Cooper, M. L., Shaver, P. R., & Collins, N. L. (1998). Attachment styles, emotion regulation, and adjustment in adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology*, *74*, 1380-1397.
- Ducharme, J., Doyle, A. B., & Markiewicz, D. (2002). Attachment security with mother and father: Associations with adolescents' reports of interpersonal behavior with parents and peers. *Journal of Social and Personal Relationships*, *19*, 203-231.

Görgün, S., Tirkayi, A. ve Topbaş, M. (2010). Üniversite öğrencilerinde madde kullanma ve anne babaya bağlanma biçimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11, 305-312.

Griffin, D., & Bartholomew, K. (1994a). Models of the self and other: Fundamental dimensions underlying measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67, 430-445.

Griffin, D., & Bartholomew, K. (1994b). Metaphysics of measurement: The case of adult attachment. In K. Bartholomew & D. Perlman (Eds.), *Advances in personal relationships* (Vol. 5 [Attachment processes in adulthood], pp. 17-52). London: Jessica Kingsley.

Hamarta, E. (2004). Bağlanma teorisi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 53-66.

Hazan, S., & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.

Hazan, S., & Shaver, P. R. (1990). Love and work: An attachment –theoretical perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(2), 270-280.

Hazan, S., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5, 1-22.

Hotton, T., & Haans, D. (2004). Alcohol and drug use in early adolescence. *Health Reports*, 15, 9-19.

Isohanni, M., Moilanen, I., & Rantakallio, P. (1991). Determinants of teenage smoking, with special reference to nonstandart family background. *British Journal of Addiction*, 86, 391-398.

Kassel, J. D., Wardle, M., & Roberts, J. E. (2007). Adult attachment security and college student substance use. *Addictive Behaviors*, 32, 1164-1176.

Kesebir, S., Özdoğan Kavzoğlu, S. ve Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3, 321-342.

La Guardia, J. G., Ryan, R. M., Couchman, C. E., & Deci, E. L. (2000). Within-person variation in security of attachment: A self-determination theory perspective on attachment, need fulfillment, and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 367-384.

Laible, D. J., Carlo, G., & Roeschc, S. C. (2004). Pathways to self-esteem in late adolescence: The role of parent and peer attachment, empathy, and social behaviors. *Journal of Adolescence*, 27, 703-716.

- Lieberman, M., Doyle, A. B., & Markiewicz, D. (1999). Developmental patterns in security of attachment to mother and father in late childhood and early adolescence: Associations with peer relations. *Child Development, 70*(1), 202-213.
- Lopez, F. G., & Brennan, K. A. (2000). Dynamic processes underlying adult attachment organization: Toward an attachment theoretical perspective on the healthy and effective self. *Journal of Counseling Psychology, 47*, 283-300.
- Mallinckrodt, B. (2000). Attachment, social competencies, social support, and interpersonal process in psychotherapy. *Psychotherapy Research, 10*, 239-266.
- Morgan, C. T. (1991). *Psikolojiye giriş: Ders kitabı* (Çev. S. Karakaş). Ankara: Meteksan.
- Olson, D. H. (2000). Circumplex model of marital and family systems. *Journal of Family Therapy, 22*, 144-167.
- Pearson, J. L., Cowan, P. A., Cowan, C. P., & Cohn, D. A. (1993). Adult attachment and adult child-order parent relationships. *American Journal of Orthopsychiatry, 63*, 606-613.
- Raja, S. N., McGee, R., & Stanton, W. R. (1992). Perceived attachments to parents and peers and psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence, 21*, 471-485.
- Santrock, J. W. (2005). *Adolescence*. Boston: McGraw-Hill.
- Shaver, P. R., & Brennan, K. A. (1992). Attachment styles and the "big five" personality traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality and Social Psychology Bulletin, 18*, 536-545.
- Smart, L. S., Chibucos, T. R., & Didier, L. A. (1990). Adolescent substance use and perceived family functioning. *Journal of Family Issues, 11*(2), 208-227.
- Soysal, A. Ş., Bodur, Ş., İşeri, E. ve Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri, 8*, 88-99.
- Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi, 21*(57), 1-22.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999a). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi, 14*, 35-58.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999b). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleminde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi, 14*, 71-106.
- Uğur, M. M. (1994). *Medical psikoloji*. İstanbul: Sahaflar Kitap Sarayı.

Ward, A., Ramsay, R., & Treasure, J. (2000). Attachment research in eating disorders. *British Journal of Medical Psychology*, 73, 35-51.

Ward, A., Ramsay, R., Turnbull, S., Benedettini, M., & Treasure, J. (2000). Attachment patterns in eating disorders: Past in the present. *International Journal of Eating Disorders*, 28, 370-376.

Waters, E., Posada, G., Crowell, J. A., Lay, K. L. (1994). The development of attachment: From control system to working models. *Psychiatry*, 57, 32-42.

Wei, M., Shaffer, P. A., Young, S. K., & Zakalik, R. A. (2005). Adult attachment, shame, depression, and loneliness: The mediation role of basic psychological needs satisfaction. *Journal of Counseling Psychology*, 52, 591-601.